

■ На скрыжаванні думак

КОЛЬКАСЦЬ ЦІ ЯКАСЦЬ?

Што трэба зрабіць для павышэння канкурэнтаздольнасці вышэйшай школы

Як паўплывалі працэсы глабалізацыі на развіццё адукацыі і навукі? Ці можна будаваць навучальныя праграмы выключна пад патрэбы заказчыка і ці можа адукацыя быць толькі рыначнай паслужай? Адказы на гэтыя пытанні шукалі ўдзельнікі круглага стала «Навука і адукацыя на этапе цывілізацыйных пераменаў», які прайшоў у Беларускім дзяржаўным універсітэце з удзелам беларускіх і расійскіх вучоных.

сystème адукацыі, нам патрэбны хоць вельмі прыблізны вобраз будучыні, таму што ўсё пачынаецца яшчэ з дашкольнай адукацыі. За ёй ідуць школьная і вышэйшая... Такім чынам размова ідзе пра інтэрвал прыблізна ў 20 гадоў. А вы ўзгадніце, што праз два дзесяцігоддзі каштоўнасці слажывецькага грамадства застануцца дамінуючымі ў развіцці ўсіх краін? Між іншым, мы павінны зазіраць нашым перадкам. Так, зараз мы перажываем вельмі складаны і хваравіты перыяд змянення ў грамадстве каштоўнасцей, і нам трэба спрабаваць убачыць як перавагі, так і заганы глабальнай рыначнай эканомікі.

— Універсітэт — педагогічная сістэма, якая не можа існаваць без матэ. І тое, што адбылося ў Расіі, я асабіста расцэнюю як трагедыю навукі і адукацыі, — падкрэслівае рэктар Санкт-Пецярбургскага гуманітарнага ўніверсітэта прафасоўл, член-карэспандэнт РАН Аляксандр ЗАПЯСОЦЬКІ. — Адукацыя — гэта навука плюс выхаванне. А ў нас раптам вырашылі, што ўніверсітэты могуць існаваць без

прывязкі няма. Вышэйшая адукацыя стала двухступеньчатай, аднак рынак працы ніяк не адраэагаваў на з'яўленне магiстаў.

На думку заагачыка кафедры сацыяльнай факультэта філасофіі і сацыяльных навук БДУ Аляксандра ДАЊЛАВА, сістэма адукацыі выконвае ў грамадстве функцыю абароны ад магчымых катастроф. «А мы пасля распаду Саюза пачалі абарону адлючачы, калі зрабілі вышэйшую адукацыю масавай», — растлумачыў ён.

— Дыплом і маньято можна купіць, але духоўна-маральнае напаўненне купіць немагчыма. Што чакае наперадзе, ніхто не ведае. Новая ўмова, але якія? Я лічу, што нашых выхаванцаў да іх можна падрыхтаваць, калі навучыць па-творчаму ставіцца да навізны, калі ўкараніць думку, што няма гатовых шаблёнаў і гатовых рэцэптаў, — падзяліўся сваім бачаннем сітуацыі шэф-рэдактар часопіса «Філасофскіх навукаў», прэзідэнт Акадэміі гуманітарных даследаванняў, правадзейны член Расійскай акадэміі прыроднаадукацыйных навук Хачатур МАРЫНАСЯН.

«Частка студэнтаў увогуле не жадаюць вучыцца, і гэтак адно з наступстваў масавай вышэйшай адукацыі».

Дакан факультэта філасофіі і сацыяльных навук БДУ Вадзім ГІГІН заўважыў, што ў савецкія часы ў Беларусі ВНУ навучаліся 80 тысяч студэнтаў. А яшчэ зусім нядаўна колькасць студэнтаў даходзіла ў нашай краіне да 430 тысяч чалавек, праўда сёння гэта лічба зменшылася (у тым ліку і з прычыны дэмаграфічнай сітуацыі) да 330 тысяч. Розніца велізарная!

— З аднаго боку, мы хацелі б захавачы традыцыі савецкай вышэйшай школы па падрыхтоўцы штурчын спецыялістаў, па адборы ў лік студэнтаў найлепшых абітурыентаў, але з ін-

шага, — жадаем зарабляць грошы. З усімі нашымі цудоўнымі разважаннямі не варта забывацца пра тое, што мы знаходзімся фактычна на рынку. І студэнт разважае прыкладна так: а паеду я туды, дзе адукацыя больш танная. Імкнёмся быць лідарамі ў глабалізаваным свеце, але хочам не ўбудовацца ў яго да канца, захаваць сваю ідэнтычнасць. Перайшла на сістэму падрыхтоўкі спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй па сістэме чатыры плюс два, далучыліся да Балонскага працоцу, але працягваем яго крытыкаваць. А што мы прапанавалі сваё? — задаў зусім не рытарычнае пытанне Вадзім Гігін. — Пакуль не створым сваю мадэль, дакладна не акрэслім нашы мэты, немагчыма зразумець, куды нам трэба рухацца далей. Можна правесці паралель. Сям'я французскіх пекараў шмат гадоў ўжывае хлеб: спачатку гэта робіць дзед, затым яго сын, унук. У іх унікальная прадукцыя ёсць пастаяннае пакупнікі, якія разумюць усё яе перавагі. Але раптам на рынку з'яўляецца магутны рытэйлер, які прасоўвае тавары шматлікіх масавых брандаў, прапануе і гэтым пекаркам купіць іх самайны рэцэпт хлеба. І як можна з ім канкуруюць?

«Круглы стон дазволіў нам крытычна ацаніць пазіцыі па шэрагу пытанняў. Галоўнае — дасягнута ўсведамленне вострых праблем, якія сёння стаяць перад праекціруючымі мэтамі адукацыі, — рэзюмаваў вынікі сустрэч рэктар БДУ Андрэй Кароль. — Пакуль рана казаць пра гэтую адукацыю, але ўсё ўсведамляюць уплыў глабалізацыі і канстатуюць неабходнасць захавання нацыянальнай ідэнтычнасці, прычым на ўсіх узроўнях сістэмы адукацыі. Трэба рухацца наперад, захоўваючы ўсё найлепшае, што ў нас ёсць, і адсякаючы ўсё лішняе».

Надзея НІКАЛАЕВА

НА СВЯТЫ — ДАДАТКОВЫЯ ЦЯГНІКІ

У перыяд вялікіх красавіцкіх і майскіх выхадных, звязаных з Радаўніцай, Святам працы і Днём Перамогі, прызначаны 76 дадатковых цягнікоў міжрэгіянальных ліній і 10 — міжнародных ліній, паведамліў у прэс-цэнтры магiстралі.

З 14 красавіка па 9 мая будуць курсіраваць 32 дадатковыя цягнікі ў зносінах Мінск — Гомель — Мінск, 22 — у зносінах Мінск — Брэст — Мінск, 10 — у зносінах Мінск — Віцебск — Мінск, 4 — у зносінах Мінск — Пінск — Мінск, 4 — у зносінах Мінск — Мазыр (ст. Казенкі) — Мінск і 2 — у зносінах Камунары — Мінск.

У міжнародных зносінах Беларускай чыгунай сумесна з Расійскімі чыгункамі дадаткова прызначаны цягнікі па найбольш запатрабаваных маршрутах: з 27 красавіка па 1 мая — Брэст — Масква — Брэст, Мінск — Масква — Мінск. Акрамя таго, на 16—17 красавіка прызначаны дадатковыя цягнікі па маршруце Гомель — Смольск (Украіна) — Гомель. У транзітных зносінах у перыяд з 25 красавіка па 2 мая па Беларускай чыгуцы будуць курсіраваць дадатковыя цягнікі № 229 Санкт-Пецярбург — Смаленск, № 559 Адлер — Калінінград, № 239/240 Санкт-Пецярбург — Бранск — Санкт-Пецярбург, № 221 Масква — Брэст і № 222 Брэст — Смаленск.

Сяргей РАСОЛЬКА

ВАДА ПРЫБЫВАЕ ПAKPЫСЕ

115 падворкаў на Гомельшчыне цяпер падтоплена падоўжавымі водамі.

У абласным упраўленні МНС паведамліў, што спецыялісты кругласутачна праводзяць маніторынг сітуацыі. Па звестках на 9 красавіка, падоўжавымі водамі ў Пецькаўскім, Мазырскім, Добрушскім, Рагачоўскім раёнах падтоплены таксама 9 участкаў дарог, 18 сугарэнняў у жылых дамах і 68 гаспадарчых пабудоваў.

Падтапленні адталымі водамі зафіксаваны ў Пецькаўскім, Мазырскім, Жыткавіцкім, Веткаўскім, Гомельскім і Буда-Кашалёўскім раёнах. У дзевяці населеных пунктах пацярапелі 17 прыватных падворкаў, 15 гаспадарчых пабудоваў, 3 сугарэнні і адзін участка дарогі.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

АДКРЫТА САМАЯ ДАЛЁКАЯ ЗОРКА

Яна ў сотні тысяч разоў ярчэйшая, чым Сонца

Міжнародная група астраномаў адкрыла найбольш аддаленую ад Зямлі арзіночную зорку, размешчаную на адлегласці да 9 млрд светлавых гадоў. Гэтая навіна з'явілася на сайце Жэнеўскага ўніверсітэта.

Адзначаецца, што адкрыццё было зроблена падчас назіранняў пры дапамозе тэлескопа Hubble дзякуючы «эфекту гравітацыйнай лінзы». Ролю лінзы, якая ўзмацніла святло зоркі і дазволіла убачыць яе ў тэлескоп, адыграла скопішча галактык, размешчанае на адлегласці 5 млрд светлавых гадоў ад Зямлі.

Выяўленае святло з'яўляецца блакітным звышгігантам, у сотні тысяч разоў больш яркім, чым Сонца. Навукоўцы называлі яго ІКАР. Як заявіў спецыяліст дэпартаменту астраноміі Жэнеўскага ўніверсітэта Антонія Кава, «назіранне такой рэдкай з'явы, калі яркае адзіночнае зоркі ўзмацняецца ў тысячы разоў, дало велізарны аб'ём інфармацыі». «Гэта зорка знаходзіцца па меншай меры ў 100 разоў далей, чым самая далёкая з зорак, якую мы маглі выявіць да гэтага часу. У Жэнеўскім універсітэце падкрэсліваюць, што гэтая адкрыццё азначае пачатак новага этапу вывучэння аддаленых адзіночных зорак».

Сяргей КУРКАЧ.

ДЗЯЛІЛІ ЗАРПЛАТУ НЕІСКУМАЧА РАБОТНІКА

Супрацоўнікамі аддзела па барацбе з эканамічнымі злачынствамі Першамайскага РУУС г. Мінска затрыманы тры супрацоўніцы аднаго са сталічных ЖЭСаў, якія падазраюцца ў здзяйсненні крадзяжу грошавых сродкаў групай асоб у буйным памеры шляхам злоўжывання службовымі паўнамоцтвамі.

Было ўстаноўлена, што дырэктар, інспектар па кадрах і майстар ЖЭСа з кастрычніка 2011 года да верасня 2013 года, выкарыстоўваючы свае службовыя паўнамоцтвы, арганізавалі падобку афіцыйных дакументаў і ўносілі туды звесткі махлюсцьва звесткі: фіктыўна працэдуравалі жанчыну на пасаду рабочага па комплекснай офісцы і ўтрыманні домаўладання, а банкаматскую картку, на якую пералічылася заработная плата, забралі сабе. Кожны месяц майстар здымала з яе грошавыя сродкі і дзяліла на траіх. Налічаная заработная плата неіснуючай работніцы за два гады складала больш за 3200 рублёў.

Як паведамліў у Першамайскім РУУС г. Мінска, у крадзёжнікі да жанчын распаўняць крывадушныя справы за дзесяць шляхам злоўжывання службовымі паўнамоцтвамі. Падазраваным можа пагражаць пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі на тэрмін ад трох да дзевяці гадоў з канфіскацыяй маёмасці і з пазбаўленнем права займаць пўжныя пасады або займацца пўзнай дзейнасцю. Вядома, што жанчыны раней да крывадушнай адказнасці не прыцягваліся.

ВОСЬ ТАКІ ЁН — «БІЗНЕС НА СТАРЦЕ»

Супрацоўнікі крывадушнага вышуку Цэнтральнага РУУС сталіцы выяваюць пацярпелых ад махлярскіх дзеянняў 26-гадовага мінчаніна.

Апошні паабяцаў правесці ў гасцініцы «Вікторыя» па прасеце Пераможцаў канферэнцыю на тэму «Запуск бізнесу: як сэканоміць на старце». З гэтай мэтай ён заваладуў грошавымі сродкамі грамадзян, якія яны аплачвалі свой удзел у названым мерапрыемстве. Для гэтага яны пераводзілі сумы на рахунак ЕазуРаў махляра. Аднак ніякай канферэнцыі ў выніку так і не адбылося, а грамадзян было нанесена матэрыяльная шкода. Варта адзначыць, што з мучаным ахвотна наведваў мерапрыемства мелі кантакт толькі пра інтэрнэт. Ім можна толькі паспачыць, хоць пасля таго, што адбылося, назва прапанаванай канферэнцыі падаецца крыху здэклівай. Малады чалавек як быццам уваособіў у жыцці анекдот...

НА ПУЦЯХ ЗАГІНУЛА ДЗІЦЯ

У Мінскім раёне пры пераходзе чыгуначных пуцей загінула дзіця.

Паведамленне пра смяротны выпадку ў апэратыўна-дзяжурную службу Мінскага РУУС паступіла ад дзяжурнага па чыгуначнай станцыі «Памыслішча». Трагедыя здарылася з хлопчыкам 2009 года нараджэння. Ён трапіў пад хуткі цягнік Брэст — Санкт-Пецярбург.

Згодна з папярэдняй інфармацыяй, 61-гадовае жыхарка аграгарадка Шчомысла і чачаўера яе непаўналетніх унучка пераходзілі чыгуначныя пуці па нэрэгуляваным наземным пераходзе. Жанчына не перанаканяла ў адсутнасці цягнікі, які набліжаўся. Састаў зачапіў хлопчыка і працягнуў больш за 200 метраў.

Машыніст падаваў гукавы сігнал, сігналізуючы аб набліжэнні цягнікі, і выкарыстаў экстраннае тармажэнне. Па інфармацыі Мінскага РУУС, жанчына не заўважыла небяспеку ў прыватнасці з-за яркага сонца.

Сяргей РАСОЛЬКА.

НА РАЗВІТАННЕ

Сумная вестка: не стала звяздоўца Аляксандра СЯНЬКО — шчырага, добразачлівага чалавека, сумленнага працаўніка, любімага сына, мужа, бацькі, надзеянага сябра...

Шчырыя спачуванні блізкім! Калектыў РВУ «Выдавецкі дом «Звезда».

Пагрозы варыкозу

Як пазбегнуць хваробы і навошта яе лячыць

Статыстыка сцвярджае, што каля паловы насельніцтва зямнога шару пакутуе на варыкознае расшырэнне вен. Частка людзей з усёй адказнасцю ігнаруе гэту праблему — і дажывае да трафічных язваў. Але большасць сёння усё ж цікавіцца сучаснымі метадамі лячэння і прафілактыкі. Як не трапіць у лік ахвяр гэтай немачы і якімі спосабамі з ёй змагацца, мы распыталі ўрача-хірурга 11-й гарадскога паліклінікі г. Мінска Ганну БЛІЗНЕЦ.

— Ганна Анатолеўна, як вызначыць, што ўзнікла варыкознае расшырэнне вен і трэба звяртацца да ўрача? — Варыкоз заўсёды бачны візуальна. Але многія пацыенты чамусьці лічаць, што неабходна зрабіць ультрагукавую дыягностыку (УГД) сасудаў. Вера ў такі метад у гэтым выпадку неапраўдана. Паказанні да УГД вельмі нізкія канечнасцю толькі два: перад апэрацыяй, бо хірург павінен бачыць, што выдаляць. І трэмозы глыбокіх вен: каб вызначыць, ці ёсць флебатрамбоз, і адсочыць у перспектыве, які ідзе рэканалізацыя — аднаўленне прапускання функцыі сасуда пасля закупоркі. — **Дарэчы, што такое флебатрамбоз і як яго не прапусціць?** — Флебатрамбоз — тромб у глыбокіх венах галёнкі ці сцягна. Гэта востры стан, які мае сваю клінічную карціну. З'яўляецца рэзка боль, нага павялічваецца ў памеры, робіцца тугой. У такім выпадку ўрач можа запозрыць тромбоз. Часта пацыенты на прыёме кажуць, што ногі апошнія гады ныюць і ацякаюць, таму трэба правесці вены, бо, напўзна, ёсць тромб. У такіх выпадках даводзіцца тлумачыць, што яны павялічваюцца, бо хадзіць з тромбам два-тры гады немагчыма! Таксама пацыенты павінны ведаць, што тромбоз амаль ніколі не сустракаецца ў двух нагах адначасова. Паўтураю, што тромб у венах, які флаціруе (змацаваны толькі ў адной кропцы і гайдаецца ў прасвецце сасуда разам з токам крыві), — гэта востры стан. І калі ён адарвецца, можа здарыцца бяда, у тым ліку інфаркт ці інсульт. Тромбоз часта здараецца ў людзей, якія маюць мігальную арытмію. — **Давайце вернемся да варыкозу. З-за чаго ён здараецца?** — У нашых нагах дзве сістэмы вен: паверхневая і глыбокая. Варыкоз здараецца толькі на паверхневай. Нагрузка на вены рамяркуюваецца наступным чынам: 10% — на паверхневы і 90% —

на глыбокія. Калі глыбокія вены «лянуюцца» і паверхневыя бяруць на сябе дадатковую нагрузку — больш, чым у 10%, і кроў, якая павінна ісці па глыбокай сістэме, ідзе па паверхневай, узнікае варыкоз. Напрыклад, крывацідзе па паверхневай сістэме, што з'яўляецца адной з прычын гэтай хваробы. — **Варыкоз — спадчынная паталогія?** — Так, вельмі часта можна адсачыць спадчынны фактар. — **Гэта праблема больш характэрная для жанчын?** — Яна часта сустракаецца ў жанчын. Ёсць нават адна з тэорыяў, якая тлумачыць гэту паталогію гарманальным фонам, у прыватнасці наяўнасцю вялікай колькасці эстрагенаў. Але нярэдка з такой праблемай звяртаюцца і мужчыны. Вельмі часта варыкознае расшырэнне вен здараецца ў спартсменаў. Увогуле ў тых, у каго нагрузка на ногі вялікая, больш рызыкі атрымаць гэту хваробу. — **Што рабіць, каб яе пазбегнуць ці хоць бы замарудзіць яе развіццё?**

уюць мышачную сістэму ног, таму што кроў па венах, асабліва глыбокіх, рухаецца ў тым ліку і за кошт скарачэння мышцаў. Гімнастыку для ног трэба выконваць штодзень. Увогуле пажадана весці актыўны лад жыцця: прагулі пешшу, язда на веласпедзе і заняткі на велатрэнажоры, а таксама плаванне вельмі карысныя, бо папярэджаюць вядучы застой. А вось сілавыя нагрузки з варыкознам расшырэннем вен нежаданыя, гэтак жа, як і падманнае цяжару. Важна адмовіцца ад курэння і кантраляваць сваю вагу. Цеплавая працэдуры (гаראжы ванны, саўна, лазны, доўгае знаходжанне на сонцы) лепш выключыць. Карысна абліваць ногі кантрасным душам. Абудак таксама трэба падбіраць правільна: не насіць на плоскай падшыве ці з абцасам вышэй за пяць сантыметраў. Важна і тое, які вы седзіце. Нельга сутуліцца, скрывоўняць ногі пад крэслам, класці нагу пад сябе ці нагу на нагу. Харчавання таксама лепш правільна. Асноўную долю рацыёну павінны складаць прадукты з вялікай колькасцю клетчаткі (агародніна, крупы) і з высокім утрыманнем вітамінаў E, P і C (морква, шпінат, апельсіны, вінаград, чарніцы). Жывёльныя тлушчы замяняйце на раслінныя (аліўкавы алей, авкада, чырвоная рыба). Сачыце за работай кішчэчніка і пры наяўнасці хранічнага запору звяртайцеся да гастраэнтэролага. Давайце адпачываць нагам днём, а падчас сну падкладайце валік пад матрац

Трэба памятаць, што варыкоз часам імквіва прагрэсіруе, і нават у працэдурымаў узросце, у 40 з невялікім, могуць з'явіцца трафічныя язвы. Яны ўзнікаюць досыць хутка, а вось лецацца вельмі складана і марудна.

Алена КРАВЕЦ.

у раёне ступняў, каб яны размяшчаліся вышэй узроўню сэрца. Таксама можна прымаць курс венатанізісавальных прэпаратаў, у тым ліку ў прафілактычных мэтах. І пазбягайце прыёму гарманальных супрацьзачаткавых сродкаў.

«Калі глыбокія вены «лянуюцца» і паверхневыя бяруць на сябе дадатковую нагрузку — больш, чым у 10%, і кроў, якая павінна ісці па глыбокай сістэме, ідзе па паверхневай, узнікае варыкоз».

— **Пазбаўціцца ад варыкозу лепш да планавання цяжарнасці ці пасля родаў?** — Варыкоз — гэта і рызыка запалення вены, яе тромбіравання. Тромб можа з'явіцца і ў паверхневай вене. Некаторыя жанчыны прыходзяць да ўрача пасля родаў з тромбфлебітам — варыкозным запаленнем, а гэта дастаткова небяспечная сітуацыя. І часцей за ўсё маладая мама жадае захаваць грудное выкармліванне, таму лекі прымаць ёй нельга, апэрацыю адразу пасля родаў таксама не хочацца рабіць... Таму ўсё трэба здзяйсняць свечасова. Калі ёсць магчымасць выбіраць, то спачатку лепш зрабіць апэрацыю, а затым планавачы цяжарнасць.

— **Якімі метадамі зараз пазбаўляюць ад варыкозу? Гэта заўсёды хірургічнае ўмяшальніцтва?** — Варыкознае расшырэнне вен бывае розным. Сёння многія пацыенты добра інфармаваныя, імкнучы да прыгажосці, і тэхналогіі хутка развіваюцца. Вялікія гронкі вен, «сінія» ногі цяпер сустракаюцца хіба што ў людзей сталага ўзросту, бо большасць хворых стараюцца пазбаўляцца ад варыкозу раней, чым з'яўцца гіперлігнентацыя і маштабнае ўздзеянне. І гэтак правільна: калі варыкозныя змяненні пачаліся, то лепш адразу развітацца з гэтай венай. Цяпер вялікая колькасць метадаў — ад склератэрапіі да лазернай каагуляцыі. Улічваючы, што ёсць УГД, а гэта вялікая дапамога для ўрача, флеболог вызначае, які метад больш падыходзіць у тым ці іншым выпадку, бо ў кожнага свая веназная анатомія. Лячэнне варыкозу мае не толькі эстэтычны складнік, найперш гэтак прафілактыка трафічных язваў.

Алена КРАВЕЦ.